

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 23CoP/104/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7522206661
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 11. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Miloš Kolek
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2023:7522206661.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove, v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Miloša Koleka a členov senátu JUDr. Kataríny Morozovej Nemcovej a JUDr. Zuzany Biščákovej, v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté deti A. B., nar. X.XX.XXXX a A. B., nar. XX.X.XXXX, obaja bytom u matky, zastúpených v konaní kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny C., pochádzajúcich z matky K.. Y. B., nar. X.XX.XXXX, bytom A. XXX, právne zastúpenej JUDr. Františkom Svatuškom, advokátom so sídlom Námestie slobody 25, Humenné a otca M. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom K. XXX, právne zastúpeného JUDr. Janou Liptákovou, advokátkou so sídlom Krmanova 1, Košice, v konaní o zvýšení výživného a zmenu úpravy styku, o odvolaní matky proti rozsudku Okresného súdu Košice - okolie pod č. k. 21P/108/2022 - 112 zo dňa 30.1.2023, takto

rozhodol:

I. P o t v r d z u j e rozsudok vo výroku o zvýšení výživného.

II. M e n í rozsudok vo výroku o zamietnutí návrhu v prevyšujúcej časti tak, že návrhu matky na zvýšenie výživného nad sumu 200,-eur na maloletú A. a v časti nad sumu 170,-eur na maloletého A. ako aj návrh matky na zvýšenie výživného na maloletú A. za obdobie od 1.9.2021 do 18.8.2022 zamietla.

III. M e n í rozsudok o určení dlžného výživného tak, že dlžné výživné za obdobie od 19.8.2022 do 31.1.2023 na maloletú A. vo výške 750,-eur a na maloletého A. vo výške 250,-eur je otec povinný uhradiť k rukám matky do 6 mesiacov od právoplatnosti rozsudku.

IV. Žiaden z účastníkov n e m á nárok na náhradu trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

I. Predmet konania

1. Matka maloletých detí sa podaným návrhom domáhala, aby súd zvýšil výživné zo strany otca na maloletú A. zo sumy 130,-eur na sumu 260,-eur počnúc dňom 1.9.2021 a na maloletého A. zo sumy 120,-eur na sumu 250,-eur odo dňa podania návrhu. Zároveň žiadala zmeniť úpravu styku maloletých detí s otcom.

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

2. Okresný súd Košice - okolie, ako súd prvej inštancie (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom rozhodol tak, že:

„Otec je povinný prispievať na výživu maloletej A. sumou 200 € mesačne a maloletého A. sumou 170 € mesačne, vždy do 15 - teho dňa v mesiaci vopred k rukám matky, počnúc 19.08.2022.

Dlžné výživné za obdobie od 19.08.2022 do 31.01.2023 na maloletú A. neurčuje.

Dlžné výživné za obdobie od 19.08.2022 do 31.01.2023 na maloletého A. vo výške 39,97 € je otec povinný zaplatiť do rúk matky do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Týmto sa mení rozsudok Okresného súdu Košice - okolie č.k. 9P/120/2018 - 82 zo dňa 10.09.2018 v časti týkajúcej sa určenia výživného na maloleté deti.

V prevyšujúcej časti, to znamená v časti nad sumu 200 € na maloletú A. a v časti nad sumu 170 € na maloletého A., ako aj v časti určenia výživného od 01.09.2021 na maloletú A., návrh matky zamietla.

Konanie o zmenu úpravy styku otca s maloletými deťmi zastavuje.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.“

3. Súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že zvýšil výživné na maloleté deti z dôvodu zmeny pomerov na strane maloletých detí a to nárastom ich odôvodnených výdavkov, ako aj na strane otca zvýšením jeho príjmu. V prevyšujúcej časti súd návrh matky zamietol, z dôvodu, že nepreukázala tak enormný nárast výdavkov na maloleté deti, ktoré by odôvodňovali zvýšenie výživného na sumu požadovanú matkou. Návrh matky na zvýšenie výživného na maloletú A. za obdobie od 1.9.2021 do 18.8.2022 ako nedôvodný zamietol, pretože matka nepreukázala dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré by bolo možné priznať výživné za čas pred podaním návrhu na súd. Súd prvej inštancie zohľadnil výdavky otca na maloletú A. a maloletého A. nad rámec bežného výživného, ktoré započítal do dlžného výživného.

4. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil § 62 ods. 1, ods. 2, ods. 4, ods. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rodine“), § 75 ods. 1 zákona o rodine.

5. Súd prvej inštancie uviedol, že o trovách konania rozhodol podľa § 52 CMP, podľa ktorého žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

III. Odvolanie matky a otca, vyjadrenie účastníkov konania

6. Proti tomuto rozsudku podala odvolanie matka a to proti výroku I., II., III. a V. rozsudku. Argumentovala tým, že rozsudok nie je vydaný v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. Súd prvej inštancie nesprávne vypočítal, posúdil a vyhodnotil príjem odporcu, ako aj jeho osobné, zárobkové a príjmové pomery. V odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie absentuje riadne a logické vysvetlenie a zdôvodnenie stanovenia výšky výživného pre maloleté deti a výšky dlžného výživného. Matka namietla výdavky otca, ktoré sú podľa jej názoru výdavkami, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť. Otec formou pôžičky od súkromnej osoby ako aj samotným úverom berie na seba neprimerané finančné riziká a zvyšuje svoj životný štandard. Otec má príjem vo výške 1800,-eur mesačne, z ktorého môže uhrádzať ňou požadované výživné na maloleté deti. Namietala, že súd prvej inštancie rozhodol nezákonne a nesprávne, ak zohľadnil platby na výdavkoch uvedené v bode 41, 42 odôvodnenia rozsudku a započítal ich do plnenia vyživovacej povinnosti. Uvedené výdavky nemajú nič spoločné s úhradou bežného výživného a pokiaľ otcovi jeho osobné a majetkové pomery dovoľujú ich uhradiť, mal ich súd považovať za dar od otca deťom mimo vyživovacej povinnosti. Matka zotrvala na podanom návrhu na zvýšenie výživného z dôvodu, že od poslednej úpravy výživného došlo k pomerne radikálnemu zvýšeniu cien potravín, energií ako aj školských nákladov.

7. Otec sa k podanému odvolaniu matky písomne nevyjadril.

8. Kolízny opatrovník v písomnom vyjadrení k odvolaniu matky uviedol, že nemá žiadne námietky voči napadnutému rozsudku a zotráva na všetkých doterajších vyjadreniach.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

9. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávneným subjektom - účastníkom konania v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP) proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 2 v spojení s § 357 písm. d/,g/ CSP) po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP) a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody, preskúmal napadnuté rozhodnutie bez viazanosti rozsahom (§ 65 CMP) a dôvodmi odvolania (§ 66 CMP), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 329 ods. 1 CSP), keď deň vyhlásenia rozsudku bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli súdu a v elektronickej podobe na webovej stránke súdu v ten istý deň, ako sa vyvesil na úradnej tabuli a dospel k záveru, že boli splnené podmienky pre potvrdenie rozsudku vo výroku o zvýšení výživného podľa ustanovenia § 387 CSP a zmenu rozsudku vo výrokoch o zamietnutí návrhu v prevyšujúcej časti a určení dlžného výživného podľa ustanovenia § 388 CSP.

10. Podľa § 2 ods. 1 CMP, na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

11. Podľa § 234 ods. 2 CSP, ak nie je ďalej ustanovené inak, použijú sa na uznesenie primerane ustanovenia o rozsudku.

12. Podľa čl. 3 ods.1 Dohovoru o právach dieťaťa, záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

13. Podľa čl. 5 zákona o rodine, záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä a) úroveň starostlivosti o dieťa, b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava, c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa, d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa, e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou, f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa, g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny, h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami, i) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

14. Podľa § 44 CMP rozsudky o výživnom sú vykonateľné dorúčením.

15. Odvolací súd mal z obsahu spisu preukázané, že rodičia maloletých detí nežijú v spoločnej domácnosti. Naposledy bolo súdom upravené výživné rozsudkom Okresného súdu Košice - okolie pod č. k. 9P/120/2018-82 zo dňa 10.9.2018, ktorým bolo manželstvo rozvedené a maloleté deti boli zverené do osobnej starostlivosti matky. Otec bol zaviazaný prispievať na výživu maloletej A. sumou vo výške 130,-eur mesačne a na výživu maloletého A. sumou vo výške 120,-eur mesačne. Obe maloleté deti v tom čase navštevovali základnú školu, A. 7. ročníka a A. 5. ročník. Matka spolu s deťmi bývala v novostavbe rodinného domu, splácala úver vo výške 320,-eur mesačne, jej príjem bol vo výške 700,-eur. Otec býval v trojizbovom byte, ktorý vlastnil, jeho príjem bol vo výške 1 100,-eur mesačne.

16. Súd prvej inštancie pri posudzovaní návrhu matky na zvýšenie výživného dospel k záveru, že návrh na zvýšenie výživného je dôvodný. Na strane maloletých detí vyhodnotil zmenu pomerov zvýšením ich odôvodnených potrieb. Od poslednej úpravy výživného uplynula doba štyroch rokov.

17. Pri rozhodovaní o zmene výživného na účely zisťovania pomerov je potrebné porovnať okolnosti v čase vydania predchádzajúceho rozhodnutia s okolnosťami v čase nového rozhodnutia, pričom predpokladom takejto zmeny je výrazná a trvalá zmena pomerov. V zmysle judikatúry je potrebné prihliadnuť na všetky okolnosti, ktoré by odôvodňovali zmenu výživného. Len vtedy môžu byť dôvodom na zmenu vyživovacej povinnosti, keď sa závažnejším spôsobom prejavujú v pomeroch účastníkov v porovnaní s ich pomermi v čase vyhlásenia predchádzajúceho rozsudku. Relevantné pre rozhodnutie o podanom návrhu na zvýšenie výživného je nielen to, či sa výrazne, trvalo, nie krátkodobo alebo nepatrne

zmenili okolnosti na strane oprávneného dieťaťa, ale aj na strane povinného rodiča, ktoré boli podkladom pre predchádzajúce rozhodnutie o výživnom.

18. Odvolací súd pri preskúmaní rozsudku v časti napadnutej odvolaním zistil, že sud prvej inštancie správne zistil skutočný stav vecí pre určenie výšky vyživovacej povinnosti. Je potrebné konštatovať, že na strane maloletých detí došlo k výraznej zmene pomerov, ktoré sa odrážajú v zvýšení ich odôvodnených potrieb. Maloleté deti bývajú naďalej s matkou v spoločnej domácnosti, príjem matky sa oproti pôvodnému rozsudku, ktorým bolo upravené výživné, nezmenil. V čase posledného rozhodnutia súdu o výživnom navštevovala maloletá A. 7. ročník základnej školy a A. 5. ročník. Matka uvádzala bežné nálady na jej výchovu spojené so stravou, ošatením, školou maloletých detí. Uhradza deťom stravné v škole 40,-eur mesačne a cestovné pre deti 40,-eur mesačne. Bolo preukázané, že došlo k výraznému nárastu výdavkov na maloleté deti. Matka uvádzala výdavky podrobne uvedené v odôvodnení rozsudku prvej inštancie spolu na maloletú A. vo výške 330,-eur mesačne a na maloletého A. spolu vo výške 290,-eur mesačne. Ďalej matka uvádzala výdavky spojené so sporením a poistením pre deti.

19. Súdom prvej inštancie bola zistená aj zmena v majetkových a príjmových pomeroch na strane otca maloletých detí. Došlo k zvýšeniu príjmu otca na sumu 1800,-eur mesačne. Spolu s manželkou a maloletou dcérou býva naďalej v byte v jeho osobnom vlastníctve. Otec uhradza hypotekárny úver, ktorý bol braný na výstavbu rodinného domu vo výške 430,-eur mesačne a splátku súkromnej osobe vo výške 250,-eur mesačne. Otcovi teda pribudla jedna vyživovacia povinnosť k maloletej dcére z jeho súčasného manželstva, žije v spoločnej domácnosti s manželkou, ktorej príjem je vo výške 750,-eur mesačne.

20. Súd prvej inštancie porovnal zmenu pomerov na strane maloletých detí, otca a matky v čase pôvodného rozhodnutia súdu so súčasným stavom a dospel k záveru, že sú tu dôvody na zvýšenie výživného na maloleté deti. Pri zvýšení výživného vychádzal z odôvodnených potrieb maloletých detí ako aj príjmových a majetkových pomerov na strane oboch rodičov, prihliadol na mieru osobnej starostlivosti o deti a zvýšil výživné na maloletú A. na sumu 200,-eur mesačne a na maloletého A. na sumu 170,-eur mesačne a v prevyšujúcej časti návrh matky na zvýšenie výživného zamietol. Zároveň zohľadnil to, že otcovi pribudla jedna vyživovacia povinnosť.

21. V súvislosti s určením výšky výživného zo strany povinného rodiča je potrebné uviesť, že neexistujú záväzné kritériá pre jeho určenie a vždy sa vychádza z individuálneho posúdenia oprávnených potrieb každého dieťaťa. Napriek tomu, judikatúra súdov v súčasnosti zastáva názor, že výška výživného by sa mala pohybovať v rozsahu 20 -30 % čistého mesačného príjmu povinného rodiča. Hoci na území SR neexistuje tabuľková úprava výšky výživného, z ktorej by bolo možné vychádzať, je možné vzhľadom na podobnosť právneho prostredia zobrať do úvahy materiál Ministerstva spravodlivosti ČR pod názvom „Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti“, podľa ktorého výška výživného na dieťa vo veku 11 - 15 rokov zodpovedá 14 % čistého mesačného príjmu povinného rodiča, na dieťa vo veku 16 a viac rokov zodpovedá 16 % čistého mesačného príjmu povinného rodiča, v prípade ak má vyživovaciu povinnosť k trom maloletým deťom. Je potrebné pri určení vyživovacej povinnosti rešpektovať, aby povinnému rodičovi ostalo aspoň 55 % z čistého príjmu a špecifiká každého prípadu, teda napríklad aj rozsah podieľania sa povinného rodiča na osobnej starostlivosti o maloleté deti a výšku jeho príspevkov pre deti mimo určeného bežného výživného.

22. Odvolací súd sa plne stotožňuje so výškou výživného určeného súdom prvej inštancie na maloleté deti. Odôvodnenie rozsudku zodpovedá zásadám o presvedčivosti, logickej nadväznosti a zrozumiteľnosti rozsudku. Súd prvej inštancie jasne vysvetlil v akej výške sú odôvodnené výdavky na maloleté deti, príjmové a majetkové pomery matky, ktorá sa o deti osobne stará a majetkové a príjmové pomery otca. Posúdil, či zmena pomerov na strane maloletých detí a rodičov je dôvodom na zmenu, zvýšenie vyživovacej povinnosti otca.

23. Za správny považuje odvolací súd aj výrok napadnutého rozsudku, ktorým návrh matky na zvýšenie výživného na maloletú A. od 1.9.2021 zamietol. Matka nepreukázala v konaní žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by jej bránil v podaní návrhu na zvýšenie výživného skôr. Odvolací súd v tejto časti zmenil výrok rozsudku súdu prvej inštancie a návrh matky na zvýšenie výživného od 1.9.2021 do 18.8.2022 zamietol z dôvodu, že ide o konanie o zvýšenie výživného, nie určenie výživného na maloleté deti a bolo potrebné presne špecifikovať obdobie za ktoré návrh matky na zvýšenie výživného zamietol.

24. Odvolací súd zrušil výroky napadnutého rozsudku, ktorým súd prvej inštancie dlžné výživné za obdobie od 19.08.2022 do 31.01.2023 na maloletú A. neurčil a dlžné výživné za obdobie od 19.08.2022 do 31.01.2023 na maloletého A. určil vo výške 39,97 €, ktoré je otec povinný zaplatiť do rúk matky do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Súd prvej inštancie tieto výroky odôvodnil tým, že otec od podania návrhu prispieval na výživu maloletej A. okrem bežného výživného, sumou 7,50,-eur sporenie, na výlet do Q. sumou 100,-eur, na vodičský preukaz sumou 410,-eur, čo započítal do dlžného výživného. U maloletého A. do dlžného výživného započítal otcove platby na sporenie 7,50,-eur mesačne, nákup obuvi vo výške 60,-eur, platbu za školu v prírode 126,-eur, čím mu po započítaní vznikol dlh na výživnom vo výške 39,97,-eur.

25. Odvolací súd s takýmto postupom a rozhodnutím súdu prvej inštancie nesúhlasí. Otcovi maloletých detí bola rozsudkom Okresného súdu Košice - okolie pod č. k. 9P/120/2018-82 zo dňa 10.9.2018 určená vyživovacia povinnosť na maloletú A. sumou vo výške 130,-eur mesačne a na výživu maloletého A. sumou vo výške 120,-eur mesačne. Maloleté deti otca pravidelne navštevujú. Otec je s deťmi v pravidelnom kontakte, v určitom rozsahu sa podieľa aj na osobnej starostlivosti o maloleté deti. Vie sám posúdiť čo deti potrebujú a čo všetko zahŕňa starostlivosť o deti, teda nie len zabezpečenie základných potrieb, ako je strava, obliekanie, hygiena a školské potreby, ale aj rozvoj detí po stránke kultúrnej, športovej, spoločenskej ako aj zvyšovaním si kvalifikácie napríklad aj získaním vodičského oprávnenia. Z vykonaného dokazovania nebolo preukázané, aby všetky platby nad rámec bežného výživného, ako sú výlety zo školy, ojedinelý nákup obuvi alebo zaplatenie vodičského kurzu financoval výhradne otec. Rovnako matka, ktorá má deti v osobnej starostlivosti uhrádza tieto platby, ako sú výlety, či návštevy kultúrnych podujatí. Na financovaní vodičského kurzu pre dcéru sa finančne podieľala aj matka, dokonca vo vyššej sume vychádzajúc z ceny vodičského kurzu a s tým súvisiacich poplatkov ako je potvrdenie od lekára a poplatok za skúšku. Je zrejmé, že na úhrade nákladov súvisiacich so starostlivosťou o deti presahujúcou rámec bežných potrieb sa spolupodieľajú obaja rodičia. Nemožno, podľa názoru odvolacieho súdu, započítať tieto platby do bežného výživného, pretože by nastala situácia, kedy by povinný rodič zaplatil raz za čas výlet pre dieťa alebo absolvovanie nejakého kurzu, pričom bežná výživa dieťaťa by bola ohrozená. Navyše v tomto prípade sa na týchto výdavkoch rovnako podieľa aj matka. Takáto úvaha súdu by možno bola prípustná, ak by otec zaplatil celú sumu za vodičský kurz, ale ak túto sumu zaplatili obaja rodičia na polovicu, nie je potom dôvodné polovicu zaplatenú otcom započítať do bežného výživného. Odvolací súd zotrváva na názore, že tieto platby sú dobrovoľnými platbami zo strany oboch rodičov, na ktorých sa dohodli a ktoré rodičia financujú z dôvodu, že chcú deťom poskytnúť aj možnosť absolvovať výlety, exkurzie, s cieľom tráviť čas s deťmi aktívne, podporiť ich rozvoj.

26. Odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok vo výroku o dlžnom výživnom v súlade s vyššie uvedenou úvahou a určil otcovi dlžné výživné za obdobie od 18.8.2022 do 31.1.2023, kedy došlo rozsudkom súdu prvej inštancie k zvýšeniu výživného s poukazom na predbežnú vykonateľnosť rozsudkov o výživnom, teda od toho dátumu mal už otec uhrádzať zvýšené výživné.

27. Podľa § 388 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie.

28. Podľa § 396 ods. 2 CSP rozhodoval odvolací súd o náhrade trov celého konania a podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku (CMP) žiadnemu z jeho účastníkov nepriznal nárok na ich náhradu.

29. Podľa § 396 ods. 2 CSP ak odvolací súd zmení rozhodnutie, rozhodne aj o nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie.

30. Podľa § 52 CMP žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

31. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona číslo 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolaateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolaateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).